

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 40/05-28

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 22. júna 2005 v senáte zloženom z predsedu Štefana Ogurčáka a zo sudcov Juraja Horvátha a Lajosa Mészárosa prerokoval prijatú sťažnosť J. H., bytom P., zastúpeného advokátom Mgr. I. R., R., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky postupom Okresného súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 38/94 a takto

r o z h o d o l :

1. Okresný súd Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 38/94 p o r u š i l základné právo J. H. na prerokovanie vecí bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky.

2. Okresnému súdu Košice - okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 38/94 p r i k a z u j e konať vo veci bez zbytočných priet'ahov.

3. J. H. p r i z n á v a primerané finančné zadost'učinenie v sume 40 000 Sk (slovom štyridsaťtisíc slovenských korún), ktoré mu je Okresný súd Košice - okolie p o v i n n ý vyplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. J. H. p r i z n á v a náhradu trov právneho zastúpenia v sume 7 953 Sk (slovom sedemtisícdeväťstopäťdesiattri slovenských korún), ktoré je Okresný súd Košice - okolie p o v i n n ý vyplatiť na účet jeho právneho zástupcu Mgr. I. R., R., do jedného mesiaca od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. IV. ÚS 40/05-12 z 9. februára 2005 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie s'ťažnosť J. H., bytom P. (ďalej len „s'ťažovateľ“), zastúpeného advokátom Mgr. I. R., R., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) postupom Okresného súdu Košice - okolie (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 38/94 (ďalej aj „napadnuté konanie“).

Zo s'ťažnosti vyplýva, že s'ťažovateľ 25. januára 1994 doručil okresnému súdu žalobu o neplatnosť rozviazania pracovného pomeru proti jeho zamestnávateľovi E., s. r. o., M. (ďalej len „žalovaný“), ktorú podaním z 29. apríla 1996 rozšíril o náhradu mzdy. S'ťažovateľ tvrdil, že do podania s'ťažnosti ústavnému súdu okresný súd nariadil 5 pojednávanií, ktoré z dôvodu vyhlásenia konkurzu na majetok žalovaného [uznesenie Krajského súdu v Košiciach (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. K 125/95 z 26. februára 1996], neúčasti správcu konkurznej podstaty boli odročené a v jednom prípade prerušené. Podľa názoru s'ťažovateľa okresný súd spôsobil porušenie jeho základného práva na prerokovanie veci bez

zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Sťažovateľ v sťažnosti uvádza, že 14. novembra 1995 podal sťažnosť na prietahy v konaní a urýchlenie súdneho konania viackrát urgoval ústne u sudkyne, ktorej bol spor pridelený, z obsahu súdneho spisu okresného súdu sp. zn. 11 C 38/94 predloženého ústavnému súdu sa však tieto tvrdenia sťažovateľa nepotvrdili, listom doručeným okresnému súdu 28. septembra 2001 žiadal o podanie správy „v akom stave je moje podanie o neplatnosť výpovede“. Sťažovateľ sa domáha priznania primeraného finančného zadostučinenia, ktoré odôvodnil nasledovne: „Prietahy v konaní majú mimoriadny dopad na psychický stav sťažovateľa (...).“

Na základe uvedených skutočností sťažovateľ navrhol ústavnému súdu, aby vydal nález:

„Okresný súd Košice – okolie v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 38/94 porušil Ústavu SR v jej článku 48 ods. 2 v neprospech sťažovateľa J. H., bytom P. Súčasne žiadame, aby Ústavný súd SR uložil Okresnému súdu Košice – okolie vo veci vedenej pod sp. zn. 11 C 38/94 konať a vo veci bez akýchkoľvek zbytočných prietáhov rozhodol. (...)

A s ohľadom na trvanie sťažovateľom nezavinených prietáhov a na dopad na jeho psychiku považujeme za primerané finančné zadostučinenie sumu vo výške 40 000 Sk.

Súčasne žiadame, aby sťažovateľovi bola priznaná náhrada trov právneho zastúpenia splatná priamo k rukám jeho právneho zástupcu na účet vedený u VÚB pobočka R..

Trovy zastúpenia tvorí odmena za dva úkony právnej pomoci, čiže suma 2 501 Sk za jeden úkon, spolu suma 5 002 Sk plus paušál za dva úkony vo výške 300 Sk. Spolu odmena činí 5 302 Sk.“

2. Na základe výzvy ústavného súdu sa k predmetu konania písomne vyjadrili účastníci konania, okresný súd listom sp. zn. Spr. 80/05 z 9. marca 2005 a následne z 19. apríla 2005 sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu listom zo 6. mája 2005.

2. 1. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení opísal chronológiu úkonov vykonaných vo veci, k skutkovej a právnej zložitosti sporu, k prekážkam postupu súdu

podľa § 107 a nasl. Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“) a k prípadným priet'ahom spôsobeným s'ťažovateľom a okresným súdom sa však nevyjadril.

2. 2. Právny zástupca s'ťažovateľa vo svojom stanovisku k vyjadreniu predsedu okresného súdu okrem iného uviedol: *„Priet'ahy v konaní vidíme nielen v tom, že v žiadnom konaní nemôže nastať situácia, aby súd vo veci nerozhodol za dobu viac ako 11 rokov od podania žaloby, ale aj v tom, že súd nevykonal vo veci ani jeden z krokov ktoré mu dáva zákon k tomu, aby nečinného účastníka sporu prinútil konať. (...) Je nepochybné, že v konaní vedenom pod sp. zn. 11 C 38/94 na OS Košice – okolie došlo k porušeniu ústavných práv s'ťažovateľa priet'ahmi, ktoré jednoznačne s'ťažovateľ nezavinil (...). Vypracovanie tohto stanoviska je potrebné považovať za ďalší úkon právnej pomoci. Preto sumu 5 302 Sk zvyšujeme o odmenu za jeden úkon, čiže o sumu 2 651 Sk, čiže celková odmena činí 7 653 Sk.“*

3. Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich vyjadreniami dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy. Jej prerokovanie na ústnom pojednávaní – vzhľadom na povahu predmetu posúdenia, ktorá je určená povahou tohto základného práva – ústavný súd nepovažuje ani za vhodný, ani za nevyhnutný procesný prostriedok na zistenie skutočností potrebných pre meritórne rozhodnutie vo veci, t. j. rozhodnutie o tom, či namietaným postupom súdu bolo alebo nebolo porušené právo na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov (I. ÚS 41/03, I. ÚS 65/04).

4. V tejto veci pôvodne prijímal s'ťažnosť IV. senát ústavného súdu, pretože v roku 2004 a v roku 2005 v súlade s rozvrhom práce na tento rok bol sudca spravodajca Juraj Horváth členom IV. senátu ústavného súdu. Plénum ústavného súdu uznesením z 31. mája 2005 Dodatkom č. 1 k Rozvrhu práce Ústavného súdu Slovenskej republiky na rok 2005 sp. zn. Spr 1164/04 rozhodlo, že s účinnosťou od 8. júna 2005 sa sudca spravodajca Juraj

Horváth stal členom I. senátu ústavného súdu. Plénum ústavného súdu zároveň rozhodlo, že veci, v ktorých je sudcom spravodajcom Juraj Horváth, sa prejednávajú v I. senáte ústavného súdu. Z tohto dôvodu sa táto vec prejedнала a rozhodla vo veci samej v zložení, ktoré je uvedené v záhlaví tohto nálezu.

II.

Z obsahu sťažnosti a k nej priložených písomností, z vyjadrení účastníkov konania a z obsahu na vec sa vzťahujúceho súdneho spisu ústavný súd zistil nasledovný priebeh a stav konania vedeného na okresnom súde pod sp. zn. 11 C 38/94:

Dňa 25. januára 1994 bola okresnému súdu doručená žaloba o neplatnosť rozviazania pracovného pomeru proti žalovanému. Okresný súd 1. februára 1994 zaslal žalobu na vyjadrenie žalovanému, ktorý však zmenil svoje sídlo, ktoré bolo upresnené žalobcom 31. októbra 1994. Žaloba mu bola opätovne zaslaná na vyjadrenie 8. februára 1995. Likvidátor žalovaného sa vyjadril v tom zmysle, že proti sťažovateľovi je vedený súdny spor „o zaplatenie schodku v sume 69 029 Sk“.

Dňa 24. apríla 1996 bol okresnému súdu doručený návrh na prerušenie konania podľa ustanovenia § 14 ods. 1 písm. d) zák. č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o konkurze a vyrovnaní“) z dôvodu, že uznesením krajského súdu sp. zn. K 129/95 z 26. februára 1996 bol na majetok žalovaného vyhlásený konkurz.

Okresný súd nariadil na 30. apríl 1996 pojednávanie, ktoré z dôvodu neúčasti žalovaného a z dôvodu, že tento je v konkurznom konaní, bolo odročené na neurčito.

Dňa 28. júla 1997 nariadil okresný súd pojednávanie na 19. august 1997, ktoré podobne ako pojednávanie nariadené na 17. november 1998 bolo odročené z dôvodu neúčasti správcu konkurznej podstaty.

Na pojednávaní 14. decembra 1998 po vypočutí správcu konkurznej podstaty o tom, že poučil sťažovateľa, že si má uplatniť svoj nárok v konkurznom konaní, okresný súd konanie prerušil.

Dňa 3. januára 2000 okresný súd vyzval sťažovateľa, aby oznámil, či trvá na podanej žalobe, vzhľadom na vyhlásený konkurz na majetok žalovaného. Sťažovateľ listom doručeným okresnému súdu 17. januára 2000 oznámil, že trvá na žalobe, čo potvrdil aj v podaní doručenom okresnému súdu 27. februára 2004.

Sťažovateľ 28. septembra 2001 písomne žiadal okresný súd o oznámenie stavu konania.

Krajský súd podaním doručeným okresnému súdu 4. marca 2005 zaslal právoplatné uznesenie o zrušení konkurzu sp. zn. 1 K 129/95 zo 4. novembra 2004, ktoré nadobudlo právoplatnosť 19. decembra 2004.

III.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy „Každý má právo, aby sa jeho vec prerokovala bez zbytočných prietahov (...)“.

Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom prípade bolo alebo nebolo porušené základné právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: 1. zložitosť veci, 2. správanie účastníka konania a 3. postup súdu (napr. I. ÚS 132/03). V súlade s judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu v konaní o neplatnosť rozviazania pracovného pomeru a o náhradu mzdy vedenom pod sp. zn. 11 C 38/94, v ktorom sťažovateľ je v procesnom postavení žalobcu, došlo k porušeniu jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy.

Ústavný súd predovšetkým konštatuje, že predmetom napadnutého občianskoprávneho konania je určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru a návrh na náhradu mzdy, t. j. vec, ktorej povaha (spor o existenciu pracovného pomeru, ktorý je zdrojom príjmov sťažovateľa) si vyžaduje osobitnú starostlivosť všeobecného súdu o naplnenie účelu súdneho konania, čo okrem iného znamená, že všeobecný súd má povinnosť organizovať svoj procesný postup tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a skončená (§ 100 ods. 1 OSP) a aby sa čo najskôr odstránil stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa naň osoba obrátila so žiadosťou o rozhodnutie (napr. I. ÚS 142/03, I. ÚS 145/03).

1. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že doterajšia dĺžka tohto občianskoprávneho konania, ktorá trvá vyše 11 rokov, podľa názoru ústavného súdu nebola závislá od zložitosti veci.

2. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd nezistil žiadnu závažnú okolnosť, ktorá by mala byť osobitne zohľadnená

na jeho ťarchu pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov došlo v tomto konaní k zbytočným priet'ahom, teda doterajšia dĺžka napadnutého konania nebola zapríčinená správaním s'ťažovateľa.

3. Napokon sa ústavný súd zaoberal postupom okresného súdu a konštatuje, že okresný súd bol v predmetnej veci nečinný, resp. nepreukázal vo veci relevantnú procesnú činnosť minimálne od 14. decembra 1998 (pojednávanie na okresnom súde) do 17. decembra 2004 (doručenie s'ťažnosti ústavnému súdu). Okresný súd teda počas šiestich rokov vo veci nevykonal prakticky žiadny úkon smerujúci k odstráneniu právnej neistoty, v ktorej sa s'ťažovateľ, ako žalobca vo veci o určenie neplatnosti rozviazania pracovného pomeru počas súdneho konania nachádza, čo je základným účelom práva zaručeného v citovanom článku ústavy (m. m. I. ÚS 41/02). Uvedené obdobie nečinnosti okresného súdu bez akýchkoľvek zákonných dôvodov treba považovať za zbytočné priet'ahy v konaní, ktoré sú z ústavnoprávneho aspektu netolerovateľné. Vzhľadom na uvedenú dlhodobú nečinnosť okresného súdu ústavný súd konštatuje, že v konaní došlo k priet'ahom, ktoré neboli spôsobené zložitou vecou ani správaním účastníkov konania, ale v dôsledku postupu okresného súdu.

3. 1. Ústavný súd pritom zistil, že v posudzovanej veci bol uznesením krajského súdu sp. zn. K 129/95 z 26. februára 1996 na majetok žalovaného vyhlásený konkurz, pričom podľa § 14 ods. 1 písm. d) zákona o konkurze a vyrovnaní „súdne a iné konania podľa osobitného predpisu, ktoré sa začali pred vyhlásením konkurzu, sa prerušujú, ak sa týkajú majetku patriaceho do podstaty alebo ak sa týkajú nárokov, ktoré majú byť z podstaty uspokojené“. Keďže s'ťažovateľ sa v napadnutom konaní domáha aj „náhrady mzdy“, teda jeho nárok sa týka „majetku patriaceho do podstaty“, resp. sa týka nárokov, „ktoré majú byť z podstaty uspokojené“, v zmysle citovaného ustanovenia zákona o konkurze a vyrovnaní došlo v tejto časti jeho žaloby k prerušeniu konania *ex lege*. Z dôvodu prerušenia konania nebolo možné vo vzťahu k tomuto nároku uvažovať o tom, že by v napadnutom konaní pred okresným súdom mohlo dôjsť k naplneniu účelu základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov, teda k odstráneniu právnej neistoty s'ťažovateľa (napr. I. ÚS 36/05).

3. 2. Predmetom napadnutého konania bol však predovšetkým nárok sťažovateľa „o neplatnosť rozviazania pracovného pomeru“, to znamená právny nárok, ktorý nepochybne nie je majetkoprávneho charakteru, a teda priamo sa netýka majetku žalovaného patriaceho do majetkovej podstaty, preto ohľadom tejto časti žalobného návrhu sťažovateľa nedošlo k prerušeniu napadnutého konania zo zákona a okresnému súdu nič nebránilo v tom, aby vo veci plynulo konal (m. m. I. ÚS 174/04).

Navyše, po 19. decembri 2004, t. j. po nadobudnutí právoplatnosti uznesenia krajského súdu sp. zn. 1 K 129/95 zo 4. novembra 2004, ktorým bolo zrušené právoplatné uznesenie krajského súdu o vyhlásení konkurzu na majetok žalovaného, mohol okresný súd pokračovať v konaní už aj o nároku sťažovateľa „o náhradu mzdy“.

Vzhľadom na všetky uvedené dôvody ústavný súd vyslovil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie predmetnej veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy tak, ako to je uvedené v bode 1 výroku tohto nálezu.

5. V nadväznosti na tento výrok a v záujme efektívnosti poskytnutej ochrany sťažovateľovi ústavný súd v bode 2 výroku tohto nálezu prikázal okresnému súdu podľa čl. 127 ods. 2 ústavy a § 56 ods. 3 písm. a) zákona o ústavnom súde konať vo veci bez zbytočných prietáhov.

6. Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde môže ústavný súd priznať tomu, koho základné právo alebo sloboda boli porušené, aj primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ požadoval priznať primerané finančné zadosťučinenie vo výške 40 000 Sk, ktoré odôvodnil negatívnym dopadom na svoj psychický stav a narušením dôvery v justičné orgány.

Vzhľadom na okolnosti danej veci ústavný súd dospel k názoru, že len konštatovanie porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48

ods. 2 ústavy nie je dostatočným zadosťučinením pre sťažovateľa. Ústavný súd preto uznal za odôvodnené priznať mu aj finančné zadosťučinenie podľa citovaného ustanovenia zákona o ústavnom súde v sťažovateľom požadovanej výške, t. j. 40 000 Sk.

Podľa § 56 ods. 4 zákona o ústavnom súde, ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia, orgán, ktorý základné právo porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu ústavného súdu.

Z uvedených dôvodov ústavný súd rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu.

7. Ústavný súd priznal sťažovateľovi (§ 36 ods. 2 zákona o ústavnom súde) náhradu trov konania vo výške 11 991 Sk z dôvodu trov jeho právneho zastúpenia.

Sťažovateľovi vznikli trovy konania z dôvodu právneho zastúpenia advokátom za tri úkony právnej služby (príprava a prevzatie zastúpenia, podanie sťažnosti ústavnému súdu 24. januára 2005 a podanie písomného stanoviska k vyjadreniu okresného súdu 6. júna 2005). Za tri úkony vykonané v roku 2005 patrí odmena trikrát po 2 501 Sk a režijný paušál trikrát po 150 Sk (§ 1 ods. 3, § 11 ods. 2 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb), preto trovy právneho zastúpenia sťažovateľa predstavujú sumu 7 953 Sk.

Vzhľadom na uvedené ústavný súd o uplatnených trovách konania sťažovateľa rozhodol tak, ako to je uvedené v bode 4 výroku tohto nálezu.

8. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok, treba pod „právoplatnosťou rozhodnutia“ uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 22. júna 2005